

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Г.О. Бірта
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 1 » вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	"Технології упакування матеріалів і тари"
освітня програма	Товарознавство і торговельне підприємництво
спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
галузь знань	07 Управління та адміністрування
ступінь вищої освіти	Молодший бакалавр, бакалавр

Робоча програма навчальної дисципліни «Технології упакування матеріалів і тари» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи
Протокол від 1 вересня 2022 року № 1

Полтава 2022

Укладач:

Гнітій Н.В., старший викладач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Товарознавство і торговельне підприємництво» спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ступеня бакалавр

доц. О.О. Бургу

«1» вересня 2022 року

Гарант освітньої програми «Товарознавство і торговельне підприємництво» спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ступеня молодший бакалавр

доц. О.О. Горячова

«1» вересня 2022 року

РОЗДІЛ 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Технології упакування матеріалів і тари»

Місце у структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити:</i> Товарні аспекти якості продукції, Технології зберігання товарів <i>Постреквізити:</i> -	
Мова викладання	Українська	
Статус дисципліни: обов'язкова		
Курс/семестр вивчення	2/4	
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів	4/2	
Денна форма навчання:		
Кількість годин: – загальна кількість: - 120.		
- лекції: 16 год.		
- практичні заняття: 32 год.		
- самостійна робота: 72 год.		
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): екзамен		

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДАНА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчальної дисципліни: формування знань щодо властивостей пакувальних матеріалів, способів упакування товарів різних груп, умов оптимального використання пакувальних матеріалів і тари, необхідних для успішної діяльності фахівців у сучасних умовах господарювання

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<ul style="list-style-type: none"> • застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ПР02); • застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур (ПР08); • демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях (ЗК02); • навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК05). • здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК06); • здатність виявляти ініціативу та підприємливість (ЗК08); • здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких,

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<p>діяльності для подальшого використання на практиці (ПР11).</p> <ul style="list-style-type: none"> оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів (ПР15). 	<p>торговельних і біржових структур (СК02);</p> <p>здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності (СК05).</p>

РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Роль пакувальних матеріалів і тари у торгівлі, їх класифікація, стандартизація та уніфікація

Тема 1. Роль пакувальних матеріалів і тари

Роль пакування у створенні уявлення споживача про споживні властивості товару. Поняття пакування споживчих товарів, його призначення і основні завдання. Еволюція пакування для споживчих товарів. Пакування як фактор конкурентоспроможності товару. Маркування та штрихове кодування пакування. Нешкідливість тари та пакувальних матеріалів.

Характеристика інформаційних та маніпуляційних знаків. Основні вимоги до маркування тари та пакування. Основи психологічного впливу пакування на споживача. Основні функції кольору на пакуванні.

Характеристика ринку тари та пакувальних матеріалів України. Перспективні напрямки упакування товарів і тари.

Тема 2. Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для споживчих товарів

Класифікація тари. Визначення виду і типу тари. Основні ознаки, згідно з якими здійснюється класифікація тари. Транспортна тара. Ящик, барабан, бочка, фляга, каністра, мішок. Класифікація контейнерів. Багатотонний, середньотонний та малотонний контейнери. Класифікація тари за призначенням.

Споживча тара, її значення та застосування. Пляшка, склянка, туб, пробірка, ампула, коробка, пачка. Види тари залежно від матеріалу, з якого її виготовлено. Конструктивні особливості тари: визначення нерозбірної, розбірної, закритої, відкритої та решіт очної тари. Жорстка, м'яка та крихка тара. Ізотермічна, герметична, ізобарична та аерозольна тара. Кратність обороту тари. Інвентарна та заставна тара.

Стандартизація і уніфікація тари.

Модуль 2. Основні види тари та особливості упакування товарів

Тема 3. Дерев'яна, паперова, картонна та м'яка тара

Дерев'яні і фанерні ящики та бочки. Багатообігові фанерні ящики, їх типи і призначення, конструктивні особливості і параметри. Класифікація та

характеристика піддонів. Вимоги до якості. Сухотарні і заливні дерев'яні та фанероштамповані бочки, їх характеристика і використання. Вимоги до якості.

Основні види пакувального паперу: класифікація, характеристика, використання. Вимоги до якості.

Картонна тара: класифікація, характеристика, використання. Вимоги до якості.

М'яка тара: класифікація, характеристика, використання. Вимоги до якості.

Маркування дерев'яної, паперової, картонної та м'якої тари.

Тема 4. Полімерна тара

Полімерні пакувальні матеріали: поліолефіни, полівінілхлориди, полістироли, матеріали з плівки. Основні властивості, технічна характеристика, застосування.

Класифікація та характеристика асортименту полімерної тари. Виробництво технічна характеристика, застосування. Вимоги до тари із полімерних матеріалів. Маркування полімерної тари. Зовнішнє оформлення полімерної тари.

Тема 5. Скляна тара

Скло та його властивості: в'язкість, кристалізаційна здатність, оптичні властивості, хімічна стійкість, термічні властивості, механічні властивості. Склад тарного скла.

Особливості технології виробництва скляної тари. Скловаріння та основні його стадії: силікатуутворення, склоутворення, дегазація, гомогенізація і остуджування. Способи формування скляної тари: видування, пресовидування і пресування. Нові види скляної тари. Декорування скляної тари.

Класифікація скляної тари. Показники якості скляної тари; способи пакування і транспортування. Маркування скляної тари.

Експлуатація скляної тари. Шляхи поліпшення експлуатаційних властивостей скляної тари, призначеної для упакування харчових продуктів та непродовольчих товарів.

Тема 6. Металева тара

Основні та допоміжні матеріали для виробництва металевої тари: класифікація, характеристика.

Металева тара: виробництво, класифікація, характеристика основних видів (транспортної, споживчої, спеціальної, виробничої), використання. Жерстяна консервна тара: виробництво, класифікація, характеристика основних видів, застосування. Алюмінієва консервна тара: виробництво, характеристика, застосування.

Технології упакування, транспортування та зберігання металевої тари. Вимоги до якості. Маркування металевої тари.

Характеристика металевої тари, призначеної для упакування непродовольчих товарів.

Тема 7. Особливості технологій упакування харчових продуктів та непродовольчих товарів

Загальні принципи технологій упакування харчових продуктів. Технології упакування продуктів рослинного походження, тваринного походження.

Загальні принципи технологій упакування непродовольчих товарів. Особливості технологій упакування окремих груп непродовольчих товарів.

РОЗДІЛ 4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 3 Тематичний план навчальної дисципліни «Технології упакування товарів і тара»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття	Завдання самостійної роботи у розрізі тем	Інформаційні джерела (порядковий номер за переліком)
Модуль 1. Роль пакувальних матеріалів і тари у торгівлі, їх класифікація, стандартизація та уніфікація			
Тема 1. Роль пакувальних матеріалів і тари			
Лекція 1. Роль пакувальних матеріалів і тари 1. Роль пакування у створенні уявлення споживача про споживні властивості товару 2. Еволюція пакування для продовольчих та непродовольчих товарів 3. Перспективні напрямки у споживчому пакуванні	Практичне заняття 1. Основні принципи маркування тари та пакування Практичне заняття 2. Вимоги до якості та психологічний вплив пакування на споживача	Підготувати доповідь на тему «Нешкідливість тари та упаковки» за узгодженим із викладачем типом тари. Охарактеризувати ринок тари та пакувальних матеріалів	1, 2, 5-7, 9, 10, 14, 18, 20, 23-29
Тема 2. Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для споживчих товарів			
Лекція 2 Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для споживчих товарів 1. Класифікація і характеристика основних видів тари 2. Визначення виду і типу тари 3. Стандартизація та уніфікація тари	Практичне заняття 3. Класифікація, стандартизація та уніфікація тари для продовольчих і непродовольчих товарів	Розкрити питання щодо кратності обігу тари. Підготувати теоретичний матеріал щодо основних завдань комплексної стандартизації і уніфікації	1, 5-7, 9, 11, 23, 25, 27
Модуль 2. Основні види тари та особливості упакування товарів			
Тема 3. Дерев'яна, паперова, картонна та м'яка тара			

<p>Лекція 3 Дерев'яна тара</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні матеріали виготовлення дерев'яної тари 2. Типи ящиків та їх особливості 3. Конструкція та види бочок 4. Класифікація та характеристика асортименту піддонів <p>Лекція 4. Паперова та м'яка тара і матеріали, з яких вона виготовляється</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація та характеристика асортименту паперу 2. Класифікація та характеристика асортименту паперової тари 3. Картон: класифікація та характеристика матеріалу та тари. 4. Транспортна м'яка тара: типи, категорії, розміри та вимоги до якості 	<p>Практичне заняття 4. Дерев'яна тара і матеріали, з яких вона виготовляється</p> <p>Практичне заняття 5. Асортимент паперової, картонної та м'якої тари. Вимоги нормативної документації до неї</p>	<p>Надати характеристику та вказати шляхи використання сухотарних і заливних дерев'яних фанероштампованих бочок.</p> <p>Підготувати доповідь «Вимоги до якості сухотарних і заливних дерев'яних фанероштампованих бочок»</p>	<p>5-7, 8, 23, 27</p> <p>15-17, 21</p>
Тема 4. Полімерна тара			
<p>Лекція 5. Характеристика полімерної тари, призначеної для упакування споживчих товарів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Полімерні пакувальні матеріали 2. Класифікація полімерної тари 3. Характеристика асортименту полімерної тари 4. Зовнішнє оформлення полімерної тари <p>Вимоги до тари із полімерних матеріалів</p>	<p>Практичне заняття 6. Асортимент полімерної тари, вимоги до її якості</p>	<p>Описати способи художньо-декоративного оформлення полімерної тари.</p> <p>Підготувати доповідь «Особливості маркування полімерної тари».</p>	<p>4-7, 23, 25, 27</p>
Тема 5. Скляна тара			
<p>Лекція 6.. Виробництво та застосування скляної тари для пакування продовольчих та непродовольчих товарів</p> <p>5.1. Склад тарного скла, особливості виробництва</p>	<p>Практичне заняття 7. Виробництво та застосування скляної тари для пакування товарів. Вимоги до її якості</p>	<p>Описати особливості виробництва скляної тари.</p> <p>Підготувати доповідь «Шляхи поліпшення експлуатаційних властивостей скляної тари,</p>	<p>5-7, 19, 23, 25</p>

5.2. Класифікація скляної тари 5.3. Дефекти скла і їх вплив на тару		призначеної для упакування харчових продуктів та непродовольчих товарів».	
Тема 6. Металева тара			
Лекція 7.. Характеристика металевої тари, призначеної для упакування непродовольчих товарів 1. Матеріали для виробництва металевої тари 2. Класифікація та характеристика асортименту металевої тари 3. Дефекти металевої тари	Практичне заняття 8. Асортимент металевої тари, вимоги до її якості	Описати елементи маркування металевої тари. Надати характеристику металевої тари, призначеної для упакування непродовольчих товарів	3, 5-7, 23, 25, 27
Тема 7 Особливості технологій упакування харчових продуктів та непродовольчих товарів			
Лекція 8. Особливості пакування продовольчих та непродовольчих товарів. 1. Упакування м'яса і м'ясних товарів 2. Упакування цукру-піску 3. Упакування косметичних товарів	Практичне заняття 9. Принципи упакування деяких груп товарів	Підготувати теоретичний матеріал щодо упакування продуктів рослинного походження. Підготувати доповідь «Упакування квітів».	5-8, 12, 13, 22, 23, 27

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-2): відвідування занять (2 бали); захист домашнього завдання (2 бали); обговорення матеріалу занять (2 бали); виконання навчальних завдань (2 бали); завдання самостійної роботи (2 бали); тестування (2 бали); поточна модульна робота (9 балів)	21
Модуль 2 (теми 3-7): відвідування занять (5 балів); захист домашнього завдання (5 балів); обговорення матеріалу занять (5 балів); виконання навчальних завдань (5 балів); завдання самостійної роботи (5 балів); тестування (5 балів); поточна модульна робота (9 балів)	39
Підсумковий контроль	40
Разом	100

Таблиця 6 - Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ 6. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Губа, Л. М. Товароведение (упаковочные материалы и тара) [Текст] : учебное пособие / Л. М. Губа, И. В. Шурдук. – Полтава : ПУЭТ, 2019. – 152 с.
2. Губа, Л. М. Товарознавство (пакувальні матеріали і тара): навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. М. Губа, І. В. Шурдук. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 201 с.

3. Завгородня, В. М. Товарознавство пакувальних матеріалів : Навч. посібник / В. М. Завгородня, І. В. Сирохман. – Львів : Вид-во Львів. комерц. академії, 2004. – 200 с.
4. Сирохман, І. В. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари [Текст] : підручник / І. В. Сирохман, В. М. Завгородня, В. Т. Лебединець. – Київ : Знання, 2014. – 543 с.

Додаткові

5. Александров, С. Які існують вимоги до упаковки (тари) / С. Александров // Все про бухгалтерський облік. – 2016. – 23 верес. (№ 87). – С. 3–5 .
6. Біловодська О.А., Клісінські Я.С., Молибог М.А. Пакування в процесі інноваційної діяльності як складова управління розподілом товарів [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_4_31_42.pdf.
7. Бут, О. Влиться в рынок: литая тара. Развитие сегмента / О. Бут, В. Герасимчук // Мир Упаковки. – 2011. – №4.
8. Губа, Л. М. Оцінка якості плівкових пакувальних матеріалів [Текст] / Л. М. Губа, Ю. О. Басова // Сучасне матеріалознавство та товарознавство: теорія, практика, освіта: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 14–15 берез. 2017 р.) / Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі" (ПУЕТ). – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 133–135.
9. Губа, Л. Н. Товароведение (упаковочные материалы и тара): учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Л. Н. Губа, И. В. Шурдук. – Полтава : ПУЭТ, 2019. – 135 с.
10. Кальченко А.Г. Логістика : Тара та упаковка – один із елементів логістики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/126/76/1/56/>.
11. Катаева, С.Е. Актуальные вопросы безопасности тары и упаковки для контакта с пищевыми продуктами / С.Е. Катаева // Продукты & ингредиенты : производство, переработка, хранение, реализация : науч.-практ. журнал. – 2009. – №10. – С.8-10.
12. Комплексні гігієнічні дослідження пакувальних матеріалів для харчових продуктів / , В. Г. Герасимова, Г.В. Головащенко // Упаковка. – 2010. – №3. – С.44-47.
13. Лебединець, В. Т. Використання пакувальних матеріалів для морозива / В. Т. Лебединець // Продукты & ингредиенты. – 2015. – № 3. – С. 28–29 .
14. Назаренко, Л. О. Товарознавча експертиза тари і пакувальних матеріалів: текст лекцій / Л. О. Назаренко. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – 89 с.
15. Олєфіренко О.М. Логістика. Теорія та практика : Тара та упаковка при зберіганні вантажів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://r-for.com/book_371_glava_26_6.4._Tara_ta_upakovka_pri_zber.html.
16. Осика, В. А. Показники якості паперових пакувальних матеріалів для кондитерських виробів / В. А. Осика// Упаковка. – 2010. – №6. – С.26-29.
17. Осика, В. А. Якість водонепроникних паперових пакувальних матеріалів / В. А. Осика, К. В. Мостика // Упаковка. – 2011. – № 6. – С.22-26.

18. Осика, В. Світовий ринок паперових пакувальних матеріалів [Текст] / В. Осика, В. Комаха, О. Шульга // Товари і ринки. – 2019. – № 2. – С. 5–17.
19. Осика, В. Сучасні тенденції рециркуляції тари і пакувальних матеріалів у країнах Європи / В. Осика, Н. Ясинська // Товари і ринки. – 2006. – №1. – С.131-137.
20. Пойманов, Ю. Тара из тары: стекло начинает и выигрывает [Текст] : отечественная тара из вторичного сырья: проблемы и перспективы / Ю. Пойманов // Мир Упаковки. – 2012. – № 2. – С. 36–39.
21. Приліпко, Т. Сучасні пакувальні матеріали та їх екологічна характеристика [Текст] / Т. Приліпко // Продовольча індустрія АПК. – 2011. – №4. – С.32-34.
22. Регей, І.І. Оцінка ефективності використання пакувальних матеріалів (на прикладі виробництва споживчого картонного пакування) / І.І. Регей, О. І. Млинко // Упаковка. – 2012. – № 1. – С. 34-36.
23. Сирохман, І. Вплив пакувальних матеріалів на зміну мікробіологічних показників тістечок під час зберігання / І. Сирохман, Н. Палько, Б. Кузьмінов // Хлібопекарська і кондитерська промисловість України. – 2012. – № 7/8. – С.8–11.
24. Телетов О.С., Шатова В.М. Упаковка як об'єкт інноваційного маркетингу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2014_2_11_20.pdf.
25. Трыкова, Т. А. Товароведение упаковочных товаров и тары: учеб. пособие / Т. А. Трыкова. – 2-е изд. – Москва : Дашков и К, 2011. – 212 с.
26. Фізико-хімічні властивості пакувальних матеріалів [Текст] : навч. посібник / В. С. Костюк, А. І. Соколенко, К. В. Васильківський, [та ін.]. – Київ : Кондор, 2013. – 402 с.
27. Чалых, Т. И. Товароведение упаковочных материалов и тары для потребительских товаров: Учеб. пособие / Т. И. Чалых, Л.М. Коснырева, Л. А. Пашкевич. – М. : Академия, 2004. – 368 с.
28. Шавырин, В. Экологическая безопасность тары и упаковки / В. Шавырин // Пищевая промышленность. – 2009. – №6. – С.10-12.
29. Шредер, В. Л. Хронология развития упаковки: Тара XVII-XVIII вв. / В. Л. Шредер // Упаковка. – 2008. – №6. – С.58-61.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

30. Банк тестів за курсом, які розміщені у програмній оболонці Open test.
31. Супровід лекцій за курсом з використанням Microsoft PowerPoint Presentation.
32. Губа Л. М. Технології упакування товарів і тара [Електронний ресурс] : Головний центр дистанційного навчання Полтавський університет економіки і торгівлі. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1432>